

טהרן מנהלת הסלמה מבוקרת כדי להימנע ממלחמה אזורית

14.07.2026 | אלי קלוטשטיין | written by

אלי קלוטשטיין: מאחורי חילופי המהלומות מסתתרת אסטרטגיה מחושבת. שני הצדדים פועלים בזהירות, משתדלים להפעיל לחץ ² אך להימנע מצעד שעלול להצית מלחמה אזורית כוללת.

זו הסלמה מבוקרת ומדודה. שני הצדדים נוקטים צעדים הפיכים ולכן, למשל, אין ירי לעבר ישראל או סעודיה. האיראנים יודעים היטב מדוע הם בוחרים לפגוע דווקא בבסיסים אמריקאיים בירדן ובבחריין. הם שומרים על הפעולות שלהם מתחת לסף ההסלמה, משום שהם מבינים שפגיעה ישירה בישראל או בסעודיה תוביל כמעט בוודאות לתגובה חריפה שעלולה להצית את כל האזור.

אחד ממוקדי הכוח המרכזיים של איראן הוא השליטה במצרי הורמוז ³ עורק האנרגיה החשוב בעולם. האמריקאים נתנו לאיראנים להבין שמדובר בצוואר בקבוק קריטי לשוק הנפט והגז העולמי. האיראנים תמיד ידעו שהמצרים חשובים, אבל רק בשנים האחרונות הבינו עד כמה קשה לארצות הברית למנוע מהם לשבש את הפעילות שם. מבחינתם זה הפך למנוף לחץ

זמן קצר לפני גיבוש מזכר ההבנות הצליחו האמריקאים להפעיל לחץ כלכלי כבד על איראן ואף לקרב אותה למצוקה ממשית. אולם לאחר מכן הופחת הלחץ, והמזכר שנחתם חיזק בטהרן את התחושה שבידיה קלף אסטרטגי משמעותי⁷ תחושה שמלווה את מדיניותה מאז.

הקשחת העמדה האיראנית אינה נובעת רק מהסוגיה הגרעינית. המגעים המדיניים לא הניבו פריצת דרך, והסרת הסנקציות לא סיפקה את הרווח הכלכלי שלה ציפו בטהרן, בין היתר משום שמתחרותיה הקדימו אותה בשוק הנפט הסיני.

גם בווינגטון חל שינוי תפיסתי. האמריקאים הגיעו למסקנה שלאיראנים אין כוונה אמיתית לעמוד בהתחייבויותיהם. במקביל הם רואים שמחירי הנפט אינם מתנהגים כפי שחששו, גם בגלל המלחמה באוקראינה. נוסף לכך יש גם ממד של יוקרה⁸ האיראנים מאיימים על טראמפ ומאיימים על ארצות הברית, והאמריקאים מרגישים שהגיע הזמן לשקם את ההרתעה אחרי שנתנו הזדמנות למסלול הדיפלומטי.

שיקולי הכבוד והיוקרה מלווים כיום את שני הצדדים. אצל האיראנים הכבוד הלאומי תמיד היה מרכיב משמעותי. מבחינתם יש כאן גם רצון לנקום את הפגיעה בהנהגה וגם את הפגיעה בפרויקט הגרעין שבו השקיעו במשך שנים. גם אצל האמריקאים יש עניין של תדמית⁹ הם מרגישים שההסכם פגע בהרתעה שלהם, וכעת הם מהמרים. אם לא יצליחו במשימה בהורמוז, הפגיעה במעמדה של ארצות הברית תהיה חמורה עוד יותר.

אתר "פסגת המכוש", הוא מתקן עמוק אף יותר מפורדו, שמעולם לא הופעל עד כה. הוא גם חסין מפני הפצצות חודרות הבונקרים שבידי האמריקאים, ולכן יהיה קשה מאוד לנטרל אותו. הוא מיועד להעשרת אורניום, וזה מטריד גם את ישראל וגם את ארצות הברית, משום שלא ברור אם קיימים כיום אמצעים קונבנציונליים שיוכלו להשמיד אותו. החשש גובר גם לנוכח העובדה שהערים התת-קרקעיות שבנו האיראנים לא נפגעו בשלבים הקודמים של המערכה. אלה מתקנים שנבנו באותה תפיסה, ולכן זה רק מגביר את הדאגה.

ארצות הברית אינה מעוניינת במלחמה רחבת היקף, אלא במהלך ארוך של לחץ כלכלי. כנראה האמריקאים הולכים על מצור כלכלי ממושך שנועד להוריד את איראן על הברכיים. בעבר זה לא הצליח בעיקר משום שלא הייתה להם הסבלנות להשלים את המהלך, בין היתר בגלל שיקולים פוליטיים ובחירות האמצע.

מבחינת טראמפ, השיקול המרכזי שנותר הוא שמחירי האנרגיה לא יזנקו. מעבר לזה, הוא מבין שאין לו כמעט מה להפסיד בזירה הזו. גם לאחר מזכר ההבנות עם איראן הוא לא נהנה מעלייה בסקרים, משום שהציבור לא ראה במהלך הצלחה. מבחינתו, הוא יכול רק לשפר את מצבו.

*הדעות המובעות בפרסומי מכון משגב הן על דעת המחברים בלבד.